

Bamble
kommune

Handlingsplan for økt frivillighet

Frivillighet i samarbeid med kommunale tjenester

I Bamble skal vi ha en synlig
inkluderende kultur for frivillighet

Innledning

I Bamble er det et aktivt og mangfoldig frivillig arbeid. Å «legge til rette for økt frivillig engasjement» er et sentralt mål i kommuneplanen. Kommunens satsing på frivillighet er fulgt opp gjennom frivillighetsplaner. Dette er Bambles tredje frivillighetsplan.

Kommunen utarbeidet sin første Handlingsplan for økt frivillighet i 2009 (2009-2012). I den planen ble frivilligheten i Bamble beskrevet og det ble vedtatt mål, strategier og tiltak for det frivillige arbeidet. Bamble fikk som en av de første kommunene i landet vedtatt en frivillighetspolitikk.

I 2014 ble det vedtatt en ny frivillighetsplan for 2014 -2017. Hovedfokus var: *Hvordan kan Bamble kommune støtte opp under frivilligheten i Bamble?*

Frivillighet er en bærebjelke i kommunens kulturpolitikk. Kommunens bevisste satsing på frivillighet har ført til økte bevilgninger til frivillig arbeid, gode og ubyråkratiske tilskuddsordninger, gratis leie av kultur- og idrettslokaler og et utstrakt samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner på flere områder.

Tema for den nye handlingsplanen er «frivillighet i samarbeid med kommunale tjenester». Planen skal supplere den frivillighetspolitikken som er utviklet i de to tidligere planene.

Vi ser en dynamikk hvor frivillig engasjement kommer til uttrykk i nye former og på nye områder. Dette skjer både i den organiserte frivilligheten og gjennom engasjerte enkeltmennesker. Det frivillige engasjementet berører flere områder som kommunen har ansvar for. Dette er en spennende utvikling som åpner opp nye muligheter for en aktiv samhandling mellom kommunen og frivillige. I tillegg til at frivilligheten har en stor egenverdi, kan den være en viktig ressurs innenfor flere av kommunens ansvarsområder.

Definisjonen av frivillig arbeid som vektlegges i denne planen er:

Frivillig arbeid som innebærer tjenester eller aktiviteter som blir foretatt uten at det utbetales lønn. Tjenestene eller aktivitetene må være verdifulle for samfunnet, miljøet eller personer (som ikke er nær familie).

Planen er utarbeidet av arbeidsgruppen bestående av:

Prosjektleder fra kultur og oppvekst

Frivillig

Frivillig fra Friskvern

Frivillig fra Røde Kors

Representant Helse og omsorg

Representant Skole og barnehage

Representant Teknikk og samfunnsutvikling

Representant politikere

Representant politikere

Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Eldrerådet

Ungdomsrådet

Gina Thorbjørnsen

Eva Lindvig Haugen

Ragnhild Seljeseth

Shebir André Mudjadeddi

Kathrine Tveten

Høgne Skøld

Torbjørn Huru

Simen Ervik

Vibeke-Emilie Abrahamsen

Ingrid Venanger

Ann Elise Holmberg

Sarah Aas Frydenlund

Målene med denne frivillighetsplanen er

- *Sette de kommunale tjenestene i stand til å tilrettelegge for og ivareta frivillige og deres innsats*
- *Øke den frivillige innsatsen i kommunale tjenester*

Ønsket gevinst er at økt frivillig innsats tilfører kvalitet og økt kapasitet til kommunale tjenester og oppgaver.

Frivillig arbeid har flere positive effekter for samfunnet:

- Frivilligheten bygger og forandrer samfunnet gjennom sine fellesskap, aktiviteter, initiativer og samarbeid.
- Frivilligheten forandrer menneskene som involverer seg gjennom å bygge holdninger, verdier, kunnskap og sosial kapital
- Frivilligheten gir helsemessig og personlig gevinst i form av aktiv deltakelse, sosialt samvær, nettverksbygging, læring og å få handle i tråd med sine interesser og verdier.

Velferdsstatsmodellen i Norge er under press og har behov for fornying. Det største presset kjenner vi i kommunen. Alle nye utfordringer i velferdssamfunnet og sikring av fremtidig velferd kan ikke løses ved bare effektivisering av tjenestene, økte bevilgninger, nye lover og forskrifter eller politiske garantier. Vi må i større grad se på muligheter til å mobilisere ressurser på utsiden av de offentlige tjenestene. I arbeidet med å utvikle tjenester og ta vare på Bamble som et godt sted å leve, må vi få til økt samskaping. I stedet for at kommunens organisasjon alene utvikler tjenester og tilbud for innbyggerne, gjøres dette *sammen med* innbyggerne, ideelle organisasjoner, frivillige medborgere og næringsliv.

Slik **samskaping** må baseres på en «vi- følelse». Det forutsetter at kommunens organisasjon er åpen for samarbeid og inviterer til samarbeid. Samskaping må bygge på gjensidig respekt for at vi har ulike roller og ansvar. Økt samarbeid skal bidra til å utvikle og supplere kommunale tjenester og tilbud, men skal ikke overta det politiske og profesjonelle ansvaret kommunen har for å gi innbyggerne tjenester. For å si det enkelt: økt frivillig innsats skal ikke overta ansvar og arbeid som skal utføres av kommunalt ansatte. Frivilligheten skal være et supplement og kunne tilby en annen kvalitet til de kommunale tjenestene

Samskaping

Samskaping handler om:

1. en aktiv involvering av innbyggerne basert på likeverdig partnerskap og felles ansvar mellom det offentlige og innbyggerne
2. at alle parter bidrar med egne ressurser, spesielt i form av kunnskap
3. at vanlige innbyggere har verdifull kunnskap som kan bidra til å utvikle kvaliteten i de offentlige tjenestene
4. at det er snakk om varige resultater heller enn tjenester og produkter, og at,
5. bidragene kan supplere de eksisterende offentlige bidragene

Vi kan skille mellom fire ulike former for samskaping når det gjelder samarbeidet mellom kommunen og frivillige.

Styrt samskaping er initiert og styrt av kommunen med innspill eller aktivitet fra frivillige i implementering og iverksetting av tiltak.

Ansvarliggjørende samskaping som også i stor grad initiert av kommunen, men der frivillig kan ha en større rolle i utføringen og iverksetting

Likeverdig samskaping der frivillige blir trukket tidligere inn i utformingsfasen, stiller mer likt med andre aktører og kan være med å finne løsninger på utfordringer eller problemer

Tilretteleggende (fasiliterende) samskaping der frivillige gjerne kommer med initiativet til samarbeid og med problemdefinering, og kan ha en mye mer aktiv rolle i både utformings- og implementeringsfasen, mens kommunen er mest med som tilrettelegger.

Denne forståelsen av samskaping mellom frivillige og kommunen håper vi kan føre til en bevisstgjøring av å ta i bruk nye former og modeller for samarbeid og utvikling av samarbeidsprosjekter.

Samskaping er et mangfoldig begrep om flere måter, roller og ansvar som de ulike aktørene kan ha i en samarbeidsprosess omkring velferdsoppgaver. Man ser det hele i et lengre prosessperspektiv, fra initiering, problem- og oppgavedefinering til selve utførelsen av konkrete oppgaver.

Frivillighetens egenverdi

Frivillige er frie og villige – til å gjøre det de vil. Det må de få lov til å være, ellers dør frivilligheten ut. Frivillighet Norge

Frivilligheten spiller en stor rolle i vårt samfunn og ivaretar mange funksjoner. Frivillige organisasjoner er sentrale politiske pådrivere og interesserepresentanter. De har viktige roller som interesseformidlere og forsvarere av ulike interesser, verdier og livssyn opp mot offentlig myndighet.

Frivillige organisasjoner kan fungere som sosiale møtesteder der mennesker kan bli integrert i sosiale fellesskap lokalt og i samfunnet mer generelt. De kan skape, vedlikeholde og styrke sosiale fellesskap og fungerer som møtesteder der sosial tilhørighet kan oppstå på tvers av sosiale skiller, alder og kjønn. Bamble må legge til rette for utvikling av sosiale nettverk og tillit mellom innbyggerne.

Frivilligheten har mange former. Frivilligheten skjer gjennom foreninger, stiftelser, andelslag, selvhjelpsgrupper, nettverk, aksjoner, enkeltmenneskers innsats eller som en samlet interessegruppe med særskilt aktivitet.

«Å gjøre noe for andre, gjør noe med deg» (Frivillig Norge)

Å være frivillig handler om entusiasme, glød og engasjement. Det er gull for den psykiske helsen og gir livskvalitet. Det gir mulighet for deltakelse, mestring og trivsel sammen med andre.

Motivasjon for frivillighet varierer etter livsfase. Yngre oppgir i større grad «utvidelsesbegrunnelser», som lærings- og arbeidsmarkedsgrunner. Eldre oppgir «vedlikeholdsbe grunnelser» som selvaktelses-, verdi- og sosiale be grunnelser. Selvaktelsesgrunn, det å føle seg betydningsfull, er også viktig for de unge.

Selvaktelsesbe grunnelser handler om mulighet til å utvikle seg og å styrke selvbildet gjennom frivillige aktiviteter.

Arbeidsmarkedsbe grunnelser har som mål å oppnå karriererelaterte erfaringer gjennom frivillig arbeid.

Sosiale be grunnelser gjør det mulig å styrke de sosiale relasjonene.

Læringsbe grunnelser er når den frivillige søker å lære mer om verden eller bruke ferdigheter som ofte er ubrukte.

Verdibe grunnelser innebærer å uttrykke eller handle i tråd med viktige overbevisninger som eksempelvis humanitære verdier.

Frivillige motiveres særlig av å kunne lære noe og det å kunne gjøre noe for en sak de er opptatt av.

Det er et stort ønske om å få flere unge frivillige. For å få ungdom med må det gjøres populært å være frivillig. Ungdom må selv få utforme den frivillige innsatsen, sette sitt språk og preg slik at flere vil bli frivillige.

Bamble får et stigende antall eldre innbyggere i årene som kommer. Fokus er fort at dette vil skape behov for flere pleie- og omsorgstjenester og økte pensjonsutgifter. Det som er viktig å huske på er at den nye eldregenerasjonen har bedre helse og kan møte alderdommen med helt andre ressurser enn tidligere generasjoner. De nye eldre har både høyere utdanning, bedre økonomi, bedre boforhold og bedre funksjonsevne enn noen tidligere eldregenerasjoner. De er også mer teknologivante og vil bestemme mer på egenhånd. De er en stor ressurs for Bamble.

Sosiale nettverk er svært viktig i rekrutteringsprosessen. De fleste begynner med frivillig arbeid fordi noen spør dem, eller fordi de har fått høre om muligheten gjennom noen de kjenner.

Samskaping i nye samarbeidsforhold

Samarbeid mellom frivillige aktører og offentlige aktører er langt fra noe nytt. Fra tidlig fase av utvikling av velferdsstaten og frem til i dag har offentlig sektor samarbeidet med ulike typer frivillige/ideelle aktører.

Skal vi skape en kultur for frivillighet er det viktig at det gjenspeiles i normer, holdninger og risikovillighet i den politiske og administrative utøvelsen. Det avhenger også av innbyggervillighet, tillit og eierskap til samskapingsprosjekter.

«*Frivillighet lever av lyst og dør av tvang*», sier Kirsten Koht. Hun var foredragsholder på Bambles frivillighetskonferanse og blir omtalt som «Frivillighetsdronningen». Hun har jobbet med frivillighet og samhandling mellom det offentlige, det frivillige og næringslivet i over 30 år.

Engasjerte mennesker som vil noe er grunnmuren i sunn frivillighet. Frivillige vil noe for noen. De er opptatt av sine medmennesker og stedet sitt, Bamble.

Det offentlige må våge å invitere frivillige og innbyggerne inn til å finne svar på «de store spørsmålene». Hva kan vi i Bamble gjøre sammen for å løse velferdsutfordringene? Hvordan kan vi sammen gjøre Bamble bli et godt sted å leve for alle?

Det må være likeverd og likestilling mellom det frivillige og det offentlige. Det krever at det tenkes annerledes om samarbeid og oppgaveløsning. Det krever innsats, tid og risikovillighet.

Frivillighet i samarbeid med de kommunale tjenestene per i dag

Det er allerede et mangfold av samarbeid med frivillige enkeltpersoner og foreninger som bidrar i de kommunale tjenestene med å gjøre Bamble til et godt sted å leve.

I helse- og omsorgstjenestene er det besøkstjenester, leseombud, sang og andakt, aktiviteter, «varmestue», grupper, møteplasser som «Lyst på livet» og turvenner. Flere frivillige leder trimgrupper i Friskvern og bidrar i Folkehelsearbeidet. Teknikk og samfunnsutvikling samt Kultur har frivillige som holder stier, uteområder, lekeplasser og grøntareal i orden. De deltar på hogstprosjektet på Langøya og rydding av Kyststier. Flere stiller opp ved arrangementer for å legge til rette og frivillige driver kommunens turistkontor. Beredskap har frivillige foreninger som stiller opp ved hendelser. Nærmiljøsentralene og frivillighetssentralene har et mangfold av tilbud drevet av frivillige. Flyktningetjenesten har frivillige som er flyktningguide og andre som bidrar med ulike aktiviteter. Idrettslag gir i samarbeid med de kommunale tjenestene aktivitetstilbud.

Selv om det er mange som bidrar med frivillig arbeid i dag, vet vi at flere ønsker å bidra og det ligger et potensiale i de kommunale tjenestene for flere bidrag og utvikling av tilbud. Det er særlig et stort potensiale i samarbeid mellom frivillige og de kommunale tjenestene som har ansvar for barn og unge.

Fra mål til handling

Planen har som mål å bidra til:

- *Sette de kommunale tjenestene i stand til å tilrettelegge for og ivareta frivillige og deres innsats*
- *Øke den frivillige innsatsen i kommunale tjenester*

Det er hverken ønskelig eller mulig for kommunen å bestemme økt frivillig innsats i de kommunale tjenestene. Økt frivillig innsats må utvikles i en dynamisk prosess hvor kommunen kan legge til rette for og invitere til økt samarbeid. Det krever at vi som kommune må (videre-) utvikle en kultur for samarbeid og samskaping med frivillige. Det er derfor formulert følgende visjon for planen:

I Bamble skal vi ha en synlig inkluderende kultur for frivillighet

Strategier

Tiltakene i planen er knyttet til tre strategier:

- I Bamble skal det være enkelt å bli frivillig og kunne komme med forslag til tilbud og innsats
- I Bamble kommunes organisasjon skal vi ha en kultur for å legge til rette for og invitere til samarbeid med frivillige
- I Bamble kommune skal vi ha en møteplass for frivillige og kommunens organisasjon der samskaping skal finne sted

Tiltak:

I Bamble skal det være enkelt å bli frivillig og kunne komme med forslag til tilbud og innsats.

- Det opprettes en mailadresse: frivillighet@bamble.kommune.no og et mobilnummer. Kommunens frivillighetskoordinator skal være kontaktperson for alle som vil være frivillige eller ønsker å bidra i de kommunale tjenestene.
- Kommunen skal ha et lite proaktivt frivillighetsteam bestående av ansatte som har som særlig ansvar å sette fokus på frivilligheten, utvikle og koordinere samhandlingen mellom frivilligheten og kommunens organisasjon.
- Det skal utvikles digitale løsninger som gjør det lett å få oversikt over behovet for frivillig arbeid og lett kunne melde seg til innsats.
- Nettstedet Frivillig.no skal brukes til rekruttering for lag og foreninger
- Kommunens nettside skal gi enkel, god og relevant informasjon til frivillige. Det skal være:
 - oversikter over kommunale planer og planprosesser
 - oversikt over lokale, regionale og nasjonale tilskuddsordninger
 - en lettfattelig veileder i prosjektarbeid og søknadsskriving
 - oversikt over kommunale lokaler med regler og rutiner for lån/leie
 - oversikt over alle frivillige lag og foreninger.

I Bamble kommunes organisasjon skal vi ha en kultur for å legge til rette for og invitere til samarbeid med frivillige

- Representanter fra de frivillige skal inviteres inn i arbeidsgrupper i kommunen når tema tangerer deres område eller de kan bidra med kunnskap og samhandling
- «10 bud for å ivareta de frivillige» skal utarbeides og gjøres kjent for alle ansatte. De vil inneholde blant annet forslag til ivaretagelse, opplæring, formalisering og avklaring av forventninger til samarbeidet.
- Alle som vil bidra frivillig av arbeidsmarkedsgrunner skal få offentlig dokumentasjon på sin innsats

- Opprette en «småjobb sentral» hvor eldre kan henvende seg for å få hjelp til småjobber
- Frivilligheten i Bamble skal synliggjøres gjennom sosiale media, nettsider, media og informasjonskanaler. Vi skal ha en kultur for å fremsnakke frivillig arbeid
- Det skal tilrettelegges for gode menneskemøter og møteplasser. Å være frivillig handler mye om det sosiale. Frivillighetsentralen og nærmiljøsenters skal videreutvikles til å bli en sentral møteplass på tvers av generasjoner med et mangfold av aktivitet og tilbud.
- Alle ledere i kommunen læres opp i hvordan gjennomføre gode samskapingsprosjekter

I Bamble kommune skal vi ha en møteplass for frivillige og kommunens organisasjon der samskaping skal finne sted

- Det skal etableres et forum for frivillig arbeid. Det skal være en møteplass hvor lag, foreninger, organisasjoner og enkeltmennesker, og de kommunale tjenestene møtes. Det skal være en møteplass for å utveksle ideer, informasjon, spredning av kompetanse, etablering av samarbeid og for å finne gode løsninger på utvikling av Bamble til et godt sted å leve. Det skal være møte i frivillighetsforumet en (1) gang per år.

Evaluering

Deltakerne i Frivillighetsforumet evaluerer nytteverdien etter hvert møte i forumet.

Det rapporteres på tiltakene i denne planen i Oppvekst og kulturutvalget våren 2020

Kilder:

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
 Betingelser for frivillig innsats – motivasjon og kontekst (Wollebæk, Sætrang og Fladmoe)
 Nye samarbeidsrelasjoner mellom kommuner og frivillige aktører (Eimhjellen og Loga)

Frivillig Norge

Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon, Universitetet i sør øst Norge.
 La oss gjøre det sammen! (Kobro)

